

Przedsiębiorcza Uczelnia

Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie

WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA TWP W WARSZAWIE
WYDZIAŁ NAUK HUMANISTYCZNO – SPOŁECZNYCH W OLSZTYNIE
STUDIA PODYPLOMOWE
ORGANIZACJA TURYSTYKI SZKOLNEJ

Anna Bolek

„ZAWÓD - PRZYRODNIK”
OBÓZ PRZYRODNICZY

Praca dyplomowa napisana pod kierunkiem:

mgr Joanny Kuć

Olsztyn 2010

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

*„Powiedz mi, a zapomnę,
Pokaż mi, a zapamiętam,
Pozwól mi wziąć udział,
a zrozumieć”*

Konfucjusz

Spis treści:

1. Wstęp.....	4
2. Rozdział I Analiza obszaru problemowego.....	6
3. Rozdział II Działania projektu.....	10
4. Rozdział III Efekty podejmowanych działań.....	18
5. Zakończenie.....	20
6. Literatura.....	21
7. Załączniki.....	22

Wstęp

Zaproponowany projekt zakłada przeprowadzenie 14 – dniowego obozu o tematyce przyrodniczej. W obozie uczestniczyć będzie czterdziestu uczniów szkół ponadgimnazjalnych w wieku 16-17 lat (I – II klasa).

Zadania podejmowane na obozie są związane z przedmiotami szkolnymi: geografią i biologią z elementami ochrony środowiska. Jednym z głównych założeń projektu jest szczególny nacisk na praktyczne wykorzystanie wiedzy z zakresu ww. dziedzin. Obóz ma kształtować postawę przyrodnika, osoby świadomej współzależności występujących w przyrodzie, szanującej przyrodę, znającej pojęcia: ekologia, środowisko przyrodnicze, ekosystem, zrównoważony rozwój.

Działania obozu ze względu na swoją specyfikę zostaną zorganizowane w regionie geograficznym o charakterystycznych cechach przyrodniczych, stanowiących o odrębności – Pojezierzu Kaszubskim. Typowo terenowy charakter przewidzianych działań warunkuje wybór miesięcy letnich do przeprowadzenia projektu, termin obozu przewiduje się na przełom czerwca/lipca.

Podstawową zaletą zajęć terenowych jest tu umożliwienie uczniom nawiązania bezpośredniego kontaktu z przyrodą, ułatwienie poznawania roślin i zwierząt w naturalnym środowisku. Pozwalają one też odkrywać elementarne zasady ekologii: cechy populacji różnych gatunków, znaczenie równowagi biocenotycznej oraz skutki jej zakłócenia. Zajęcia terenowe są świetną formą propagowania problematyki ochrony przyrody i środowiska (wycieczki do parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych, przykłady negatywnego oddziaływania człowieka na środowisko i możliwości ograniczania tych skutków).

Zajęcia w terenie umożliwiają bezpośrednie zetknięcie się ucznia z otaczającym go światem, wpływają na kształtowanie zmysłu obserwacji, spostrzegawczości i na wyobraźnię, stwarzają szansę głębszego poznania świata przyrody i kultury poprzez rozwijanie uzdolnień, rozbudzania ciekawości i aktywności poznawczej oraz wrażliwości estetycznej ucznia.. Uczą praktycznych umiejętności, jak np. dokonywanie pomiarów, rozpoznawanie roślin i zwierząt, posługiwanie się mapą i kompasem czy rozpoznawanie działalności człowieka oraz jego wpływu na środowisko.

Zajęcia dydaktyczne w terenie zapewniają spójność przedmiotów, scalają zjawiska z różnych dziedzin wiedzy. Uczeń poznaje lub utrwala wiadomości, zapoznaje się z nowymi zagadnieniami.

Zaplanowane działania uwzględniają zajęcia przygotowujące do prowadzenia obserwacji, poznawania procesów i działalności człowieka w środowisku przyrodniczym, do rozwijania zainteresowań badawczych i podejmowania badań. Projekt zakłada uczestnictwo w obozie osób zainteresowanych tematyką przyrodniczą, które dzięki zajęciom praktycznym zdobywają dodatkową wiedzę i rozwijają pasje.

Dodatkowo projekt zwraca uwagę na brak korelacji treści teoretycznych z wiedzą praktyczną w systemie nauczania. Młodzież w procesie nauczania jest pozbawiona zajęć praktycznych, nie ma możliwości przeniesienia wiedzy teoretycznej zdobywanej na lekcjach na grunt życia codziennego, nie ma świadomości, że nauczane treści są lub będą kiedyś przydatne.

Podstawową kadrę obozu stanowią wychowawcy - nauczyciele geografii, biologii, ochrony środowiska czy przyrody. Do projektu planuje się zaangażować naukowców i pracowników placówek badawczych, przedstawicieli uniwersytetów o konkretnych specjalizacjach, pracowników parków narodowych, krajobrazowych, rezerwatów. W założeniu naukowcy, przyrodnicy, wychowawcy uczestniczący w projekcie przedstawiają zarys pracy zawodowej, możliwości rozwoju, badań naukowych oraz ścieżki kariery związanej z daną dziedziną wiedzy.

Rozdział I

Analiza problemu

Istotą problemu jest brak praktycznego wykorzystania zainteresowań danym przedmiotem szkolnym, brak korelacji pomiędzy wiedzą teoretyczną a praktyczną w procesie nauczania. Projekt nakreśla problem rozbieżności między teoretycznym nauczaniem danego przedmiotu, a niekiedy całkowitym brakiem przeniesienia danych treści na grunt praktycznego wykorzystania, co w procesie edukacji powinno być kluczowe. Na każdym etapie edukacji młodzież powinna zdobywać pewne praktyczne umiejętności z wielu dziedzin, co w rezultacie pomoże określić ścieżkę kariery zawodowej. Proponowany projekt pozwala młodzieży zapoznać się z praktycznym wykorzystaniem wiedzy zdobytej w szkole, zachęcić do pogłębiania wiedzy i rozwijania pasji, lub zniechęcić i skierować zainteresowania na inne tory, co w przypadku przyszłego planowania kariery też jest istotne.

W nakreśleniu problemu pomógł wywiad przeprowadzony wśród młodzieży gimnazjalnej i licealnej, projekt Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu zakładający korelację systemu nauczania z rynkiem pracy oraz własne analizy, z których wynika, że zarówno szkoły, jak i biura podróży specjalizujące się w organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży nie proponują systemu zajęć praktycznych z nauczanych przedmiotów oraz form wypoczynku o tematyce powiązanej z treściami nauczonymi w szkole.

Poprzez własne doświadczenia, doświadczenia znajomych oraz rozmowy z młodzieżą ujawnia się brak możliwości i w rezultacie zaniechanie rozwijania zainteresowań. Brakuje projektów, które nastawione są na praktyczne wykorzystanie wiedzy zdobywanej na każdym poziomie edukacji, pogłębiania zainteresowań, a w dalszej perspektywie kreowania własnej ścieżki edukacyjnej i zawodowej, zdobywania pracy, powiązanej z tym, czego uczymy się na każdym etapie edukacji, zgłębiania treści, które są dla młodej osoby kluczowe i najbardziej interesujące, co w przyszłości gwarantuje wykonywanie pracy związanej z zainteresowaniami.

Z krótkiej ankiety ustnej przeprowadzonej wśród młodzieży licealnej i gimnazjalnej, w której zapytano o zainteresowania przedmiotami szkolnymi, o chęć praktycznego pogłębiania wiedzy, o umiejętność powiązania nauczanych w szkole treści z życiem codziennym oraz plany zawodowe związane z przedmiotami szkolnymi wynika, że młodzi ludzie mają świadomość zasadności przeprowadzania zajęć praktycznych, podkreślają, że wiedza teoretyczna poparta przykładami i praktycznym zastosowaniem staje się przystępna, a nauka poprzez poznawanie empiryczne dostarcza wiele radości i satysfakcji.

Projekt Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu "Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego" został zapoczątkowany w grudniu 2009 i potrwa do roku 2015. Jednym z diskutowanych problemów jest istnienie relacji pomiędzy edukacją i rynkiem pracy. Badania mają między innymi dać rzetelną podstawę do prowadzenia skutecznej polityki edukacyjnej odpowiadającej zmianom na rynku pracy.

Do ciekawych wniosków prowadzi też analiza systemu edukacyjnego w Niemczech, który zakłada na pewnym poziomie edukacji kursy i szkolenia uczące praktycznych umiejętności. Uczeń zdobywa konkretną użyteczną wiedzę, która potem może być wykorzystana jako przyczynek do wyboru zawodu, jako umiejętność niezbędna przy zdobywaniu pracy itd. Uczeń, który nabywa praktyczne umiejętności dowiadyuje się, jakie zajęcia będzie mu potrzebne, jakiego natomiast nigdy nie podejmie. Podsumowując system ten w rezultacie wykształca w uczniach świadomość, że nauczane treści mają zastosowanie praktyczne. Nie ma tak wielkich dysproporcji jak w polskim systemie oświaty, gdzie uczeń zdobywa ogromną ilość wiedzy teoretycznej na każdym etapie edukacji, natomiast wiedza praktyczna jest pomijana lub traktowana jako mniej ważna. W rezultacie polski system oświaty utrudnia uczniom dokonanie właściwych wyborów czy to studiów, czy zawodu.

Oczywiście w samym projekcie obozu nie chodzi o przeniesienia nauki na grunt wypoczynku, natomiast na zwrócenie uwagi, że nauka może być i jest użyteczna w życiu codziennym, że odkrywanie nowych zjawisk i łączenie wiedzy teoretycznej z praktyką może być przyjemnością i zabawą.

Projekt nie jest rozwiązaniem problemu, jedynie próbą zwrócenia uwagi młodzieży i organizatorów turystyki szkolnej na konieczność korelowania teorii z praktyką, jako kluczowe w edukacji, które ma młodemu człowiekowi zapewnić pracę, pozycję społeczną, spełnienie i zadowolenie.

Rozwiązaniem problemu mogą być w tym przypadku zmiany systemu edukacji, może nie zmiany rewolucyjne, ale na pewno udoskonalenie polegające na wprowadzaniu praktyk, ćwiczeń już na etapie gimnazjum i liceum. Projekt nie zakłada nakierowania młodzieży na rozpoczęcie kariery naukowej, ale pozwoli zdobyć dodatkową wiedzę, nauczyć umiejętności przekładania zagadnień teoretycznych na grunt życia codziennego, radzenia sobie w różnych sytuacjach, wzbogaci wiedzę o życiu oraz zachęci lub spowoduje wykluczenie zainteresowania danym tematem.

Projekt skierowany jest do młodzieży szkolnej, do uczniów szczególnie zainteresowanych naukami przyrodniczymi, chcących rozwijać zainteresowania i poznać praktyczne zastosowanie danych zagadnień. Projekt w szerszym rozumieniu zakłada zarówno obozy

dla młodzieży gimnazjalnej, jak i licealnej z możliwością dostosowania podejmowanych działań do wieku uczestników i poziomu wiedzy zdobytej w toku nauczania. Uczniowie w gimnazjum dzięki projektowi odkrywają sens nauki poprzez praktyczne jej wykorzystanie, natomiast uczniowie klas 1-2 liceum czy technikum poznali już większość materiału związanego z danym przedmiotem, równocześnie stają przed wyborem przedmiotów maturalnych, kierunku studiów, ścieżki kariery. Nauka praktycznych umiejętności pomoże w dokonaniu właściwych wyborów.

Grupę docelową w przedstawionym projekcie stanowi 40 osób, uczniów liceów i techników klas 1-2.

Zaangażowanie uczniów do uczestnictwa w projekcie nastąpi poprzez promowanie projektu, rozmowę z młodzieżą, spotkanie zapoznające młodzież z projektem oraz zapisy ochotników. Bardzo pomocna będzie tu inicjatywa zaangażowanych wychowawców – nauczycieli danych przedmiotów, którzy w pełny sposób nakreślą znaczenie badań i praktycznych umiejętności w nauce danego przedmiotu.

Zasadniczym celem projektu jest rozbudzenie i rozwijanie zainteresowań, ukierunkowanie zainteresowań w kontekście wyboru kierunku studiów i ścieżki kariery, przygotowanie do świadomych wyborów edukacyjnych, utrwalanie i poszerzanie wiedzy poprzez jej praktyczne wykorzystanie, potraktowanie przedmiotów będących tematem obozu jako nauk o Ziemi – tworzenie postawy przyrodnika, kształtowanie osoby świadomej otaczającego świata, ekologii, zrównoważonego rozwoju, rozumiejącej procesy determinujące zjawiska przyrodnicze i otaczający nas świat.

Projekt zakłada też realizację celów szczegółowych, wzbogacających wykonanie celu głównego. Są to cele:

1. edukacyjne:

- obsługa sprzętów potrzebnych do badań meteorologicznych, geomorfologicznych, biochemicznych, środowiskowych,
- nauka fotografowania przyrody,
- nauka dokonywania badań, pomiarów terenowych i oceny ich wyników,
- tworzenie map, planów,
- nauka korzystania z mikroskopu

2. naukowe:

- zapoznanie uczniów z metodami badań i pomiarów terenowych z zakresu biologii, geografii, ochrony środowiska,
- nauka umiejętności formułowania teorii naukowych,

- nauka operowania terminologią naukową,
- kształcenie umiejętności samodzielnego poszukiwania potrzebnych informacji i materiałów,
- kształcenie umiejętności opracowywania zdobytych informacji, wyników badań i pomiarów,
- rozwijanie zdolności analizowania, wnioskowania, twórczego rozwiązywania problemów,
- zapoznanie z funkcjonowaniem instytucji naukowych, ośrodków badawczych.

3. wychowawcze:

- poznanie osób o podobnych zainteresowaniach,
- rozwijanie wspólnych pasji,
- nauka umiejętności pracy w grupie, pracy zespołowej,
- rozwijanie umiejętności organizacyjnych,
- pobudzanie wrażliwości i świadomości środowiskowej,
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności za działania podejmowane w najbliższym środowisku,
- nauka właściwego zachowania się w lasach, na obszarach chronionych,
- zachęcenie do samokształcenia,
- kształcenie umiejętności obiektywnej oceny własnych zainteresowań i uzdolnień w aspekcie wyboru dalszego kształcenia,
- budzenie poczucia odpowiedzialności za podjętą i wykonywaną pracę,
- rozwijanie samodzielności i inicjatywy.

Rozdział II

Działania projektu

W ramach projektu przeprowadzony zostanie 14-dniowy obóz o tematyce przyrodniczej związanej z przedmiotami szkolnymi – biologią i geografią, ze szczególnym naciskiem na praktyczne wykorzystanie wiedzy i umiejętności. Obóz zostanie zorganizowany na przełomie czerwca/lipca, przewidziano 40-stu uczestników obozu zainteresowanych ww. dziedzinami wiedzy.

Podstawą prawną do organizacji obozu jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wycieczki dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz.U. Nr 12, poz. 67 i Nr 18, poz. 102) z najnowszymi zmianami wprowadzonymi 9 grudnia 2009 r. Wycieczka zostanie zorganizowana po przedłożeniu kuratorowi oświaty, właściwemu ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania organizatora, na 21 dni przed terminem rozpoczęcia wycieczki, zgłoszenia wycieczki (Załącznik nr 1), w formie papierowej i elektronicznej, zawierającego dane dotyczące organizatora wycieczki, informacje na temat formy, czasu trwania i liczby uczestników wycieczki, dane dotyczące kadry, harmonogramu działań i zakwaterowania.

Z uwagi na liczbę uczestników obozu, opiekę nad nimi sprawować będzie kierownik placówki wraz z dwoma wychowawcami. Liczbę wychowawców, która jest uzależniona od liczebności grupy uczestników, reguluje ww. Rozporządzenie. Na obozie zapewniona zostanie opieka medyczna. Wszyscy opiekunowie i kierownik obozu posiadać będą kwalifikacje określone w ww. Rozporządzeniu oraz wykształcenie i doświadczenie niezbędne do prowadzenia zajęć na obozie. Kadra wychowawcza zostanie zapoznana z zakresem swoich obowiązków, który stanowić będzie załącznik do umowy o pracę. Przykładowy zakres obowiązków wychowawców oraz kierownika wycieczki stanowi załącznik nr 3 do pracy. Ponadto uczestnicy wycieczki w celu kwalifikacji na obóz są zobligowani do złożenia organizatorowi wycieczki wypełnionych kart kwalifikacyjnych. Wzór karty kwalifikacyjnej stanowi załącznik nr 2.

Uczestnicy obozu zobowiązani są do przestrzegania regulaminu obozu (Załącznik nr 4).

Fabula obozu uwzględnia pomiary i obserwacje meteorologiczne, geomorfologiczne, biochemiczne, zastosowanie elementów topografii i kartografii w praktyce, podejmowanie tematyki geografii ekonomicznej, zagospodarowania przestrzeni przez człowieka, działalność człowieka na danym terenie, rozwój osadnictwa i przemysłu oraz procesy warunkujące te zjawiska, badanie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym, zależności

człowieka od środowiska, wpływu na środowisko oraz świadomości zagrożeń cywilizacyjnych, elementy turystyki i krajoznawstwa, geografii państw świata, badania i analizy umożliwiające stworzenie dokumentacji kartograficznej, fotograficznej oraz schematów, modeli, pomocy naukowych, zestawień i innych opracowań naukowych.

Wybór dłuższej formy wypoczynku – obozu, związany jest z koniecznością przeprowadzenia ciągłych badań dla uzyskania rezultatów i możliwości przeprowadzenia analiz. Ponadto bogata ilość materiału z wielu dziedzin wymaga rozłożenia podejmowanych działań w dłuższym przedziale czasowym. Obóz daje możliwość zakwaterowania młodzieży na dłuższy czas w jednym miejscu i zapoznania się z zagadnieniami teoretycznymi w terenie, jak i wykonanie zadań praktycznych. W związku ze specyficzną tematyką zajęć, należało wykluczyć wycieczkę jako formę wypoczynku krótszą i zorientowaną na zwiedzanie, na łączenie wielu dziedzin i zagadnień podczas odwiedzania kolejnych punktów wycieczki. Zaproponowany projekt wymagał stałości badań, określonej przestrzeni geograficznej o podobnych uwarunkowaniach kształtujących klimat, szatę roślinną, warunki glebowe itd. Tematyka zadań, które młodzież wykonuje na zaproponowanym obozie wiąże się z koniecznością przebywania w regionie o zróżnicowanym ukształtowaniu terenu, z bogatą siecią hydrograficzną, specyficzną fauną i florą, możliwością badania mikroklimatu, łączenia zjawisk przyrodniczych w ekosystemy, charakterystycznymi warunkami dla rozwoju osadnictwa, ukierunkowaniem przemysłu, rozwojem poszczególnych dziedzin gospodarki uzależnionym od czynników przyrodniczych.

Region Szwajcarii Kaszubskiej został wybrany jako miejsce przeprowadzenia projektu ze względu na spełnienie powyższych warunków, ponadto w projekcie ważną kwestię stanowi dostęp do instytucji badawczych, do pomocy naukowych i sprzętu niezbędnego do pomiarów i badań. Tego typu zaplecze zapewnia Stacja Limnologiczna Uniwersytetu Gdańskiego w Borucinie, gdzie oprócz sprzętów potrzebnych do badań, znajduje się również wykwalifikowana kadra, sezonowo również naukowcy i studenci, których działania zobrazują uczestnikom obozu, na czym polega praca naukowa. Znajdujące się niedaleko ośrodka badawczego w Borucinie miejsce zakwaterowania - ośrodek wypoczynkowy Sosnówka jest doskonałą bazą wypadową do miejsc interesujących pod względem przyrodniczym i krajoznawczym: Jar rzeki Radni, szczyt Wieżyca.

Ramowy rozkład dnia

7.00 – Pobudka, porządki

7.30 – Toaleta poranna, gimnastyka

8.00 – Śniadanie

8:45 – Przygotowanie do zajęć programowych
 9.00 – Zajęcia programowe
 13.00 – Obiad
 14.00 – Przygotowanie do zajęć programowych
 14.30 – Zajęcia programowe
 18.30 - Kolacja
 19.00 – Zajęcia programowe
 21.30 – Toaleta wieczorna
 22:00 – 6:00 – Cisza nocna

Harmonogram pracy obozu

Data, dzień tygodnia	Pora dnia	Zajęcia na pogodne dni	Zajęcia na niepogodę
21.06.2010 Poniedziałek	przedpołudnie	Zapoznanie z tematyką obozu, miejscem, zasadami i regulaminem na obozie	
	popołudnie	Stacja Limnologiczna UG w Borucinie – zwiedzanie, zapoznanie z pracownikami, wyposażeniem, tematyką badawczą	
	Wieczór	Podział na grupy (tematyka przyrodnicza)	Gry, zabawy integracyjne
22.06.2010 Wtorek	przedpołudnie	Przygotowanie do prezentacji, prezentacja grup	
	popołudnie	Las – piętra, rodzaje lasów, flora i fauna, rozpoznawanie roślin – poznawanie lasu za pomocą gry terenowej – podchody	
	wieczór	Wieczór kabaretowy - przygotowanie skeczów o tematyce związanej z podziałem na grupy, każda z grup przygotowuje skecz dotyczący	

		tematyki innej grupy	
23.06.2010 Środa	przedpołudnie	Zwiedzanie okolicy – gra terenowa – zabytki, miejsca warte zobaczenia, osadnictwo, branże przemysłu, działalności rozwinięte na danym terenie, badanie zależności w środowisku fizyczno - geograficznym	Turystyka – „Gdzie chciałbym pojechać?” – zabawa, zajęcia plastyczne
	popołudnie	Tworzenie tablicy ogłoszeń	
	wieczór	Ognisko	Kronika obozowa – zajęcia plastyczne
24.06.2010 Czwartek	przedpołudnie	Rozpoznawanie form ukształtowania terenu – zajęcia terenowe	Turystyka w regionie – analizy, dyskusja
	popołudnie	Ochrona środowiska – sprzątanie okolicy	Formy ukształtowania terenu – porównanie mapy hipsometrycznej z formami rozpoznanymi w terenie
	wieczór	Sylwetka przyrodnika – karykatury – zajęcia plastyczne	
25.06.2010 Piątek	przedpołudnie	Znaki topograficzne - gra terenowa - praca z mapą topograficzną: orientowanie mapy w terenie, poruszanie się wg wyznaczonego azymutu, nanoszenie brakujących elementów na mapę za pomocą znaków topograficznych, obliczanie odległości z wykorzystaniem skali mapy	Przygotowanie plakatów o zanieczyszczeniu i wpływie na środowisko działalności człowieka, charakterystyka znajdowanych śmieci, próba pogrupowania, analiza znalezionych odpadów w kontekście wpływu na pogarszanie stanu środowiska i skażenia
	popołudnie	Historia geologiczna terenu, budowa geologiczna – odkrywka – zajęcia terenowe	Skarby lasu – zajęcia plastyczne z wykorzystaniem materiałów znalezionych w lesie

	wieczór	Kronika obozowa	
26.06.2010 Sobota	przedpołudnie	Wykonanie profili glebowych w różnym podłożu, porównanie wyników, analizy biochemiczne	Mikroświat – zajęcia z mikroskopami
	popołudnie	Docieranie do celu – gra na podstawie wykonanych przez uczestników map	Tworzenie mapy skarbów (konieczne jest uwzględnienie form ukształtowania terenu, cieków, jezior, miejsc zalesionych, pól, osadnictwa itd.)
	wieczór	Dyskoteka - bal przebierańców	
27.06.2010 Niedziela	przedpołudnie	Miejsca odwiedzane i wykorzystywane przez zwierzęta - poszukiwanie tropów	Rozpoznawanie zwierząt - gra
	popołudnie	„Co w trawie piszczy?” – Konkurs fotograficzny	Naśladowanie zwierząt – kalambury
	wieczór	Konkurs rozpoznawania tropów i śladów (na podstawie dokumentacji fotograficznej, szkiców)	
28.06.2010 Poniedziałek	przedpołudnie	„Dzień w innym kraju” – przygotowanie	
	popołudnie	Prezentacja grup – państw	
	wieczór	Państwa świata – konkurs wiedzy	
29.06.2010 Wtorek	przedpołudnie	Niezbędnik przyrodnika – ekwipunek na wycieczkę przyrodniczą – burza mózgów	
	popołudnie	Jar rzeki Radni – wycieczka tematyczna	Konkurs piosenki przyrodniczej

	wieczór	Podsumowanie wycieczki tematycznej – konkurs wiedzy	
30.06.2010 Środa	przedpołudnie	Przystosowanie roślin do życia w środowisku lądowym lub wodnym – obserwacje terenowe, dokumentacja	Ekosystem – gra
	popołudnie	Pomiary hydrograficzne - pomiar prędkości przepływu rzeki oraz głębokości rzeki	Skąły i minerały – rozpoznawanie, klasyfikacja, doświadczenia
	wieczór	Ognisko	Kronika obozowa
01.07.10 Czwartek	przedpołudnie	Wietrzenie, denudacja – wąwozy, dolinki, obrywy, klify itd. – wyszukiwanie za pomocą mapy, dokumentacja fotograficzna, pomiary	Uzupełnianie dzienników pracy w grupach
	popołudnie	Wieżyca – wycieczka tematyczna	Tworzenie pomocy naukowych
	wieczór	Podsumowanie wycieczki tematycznej – konkurs wiedzy	Dyskoteka
02.07.2010 Piątek	przedpołudnie	Wycieczka hydrograficzna – do źródeł Radni, Jezioro Stężyckie, obieg wody, sieć hydrograficzna	Pomiary hydrograficzne: rysowanie przekroju poprzecznego koryta rzeki, obliczenie spadku rzeki, wykazanie zależności między hydrografią terenu a budową geologiczną i rzeźbą terenu
	popołudnie	Badanie stanu czystości wód - pobranie próbek wody, badanie stanu czystości wody (obecności w wodzie fenolu, siarkowodoru i związków ołowiu), omówienie metod wykrywania zanieczyszczeń w wodzie, przeprowadzenie doświadczenia na obecność w wodzie	Podsumowanie wyników badań i pomiarów meteorologicznych – tworzenie schematów, zestawień

		fenolu, siarkowodoru i związków siarki, ocena stanu czystości wód	
	wieczór	Turniej wiedzy i umiejętności – podsumowanie zdobytych na obozie informacji i umiejętności	
03.07.2010 Sobota	przedpołudnie	Funkcjonowanie oczyszczalni ścieków – wycieczka tematyczna	
	popołudnie	Zabawa terenowa – co wiesz o okolicy?	Praca z mapą – wyznaczenie działu wodnego Raduni
	wieczór	Podsumowanie wycieczki tematycznej – konkurs wiedzy	
04.07.2010 Niedziela	przedpołudnie	Rozwiązanie konkursów, nagrody, wyróżnienia, podsumowanie obozu, przeprowadzenie ankiety ewaluacyjnej	
	popołudnie	Pozegnanie, wyjazd	

Zajęcia do zrealizowania, niezależne od warunków atmosferycznych:

1. Podział na grupy (tematyka przyrodnicza):

- Botanicy – tworzenie zielnika
- Hydrologicy – pomiary hydrologiczne
- Geomorfologicy – stworzenie dokumentacji fotograficznej i atlasu form geomorfologicznych
- Meteorolodzy – pomiary meteorologiczne
- Leśnicy – stworzenie pełnej dokumentacji dotyczącej otaczających lasów (z uwzględnieniem powiązań z innymi składnikami przyrody warunkującymi „wygląd” lasu, ekosystemów itd.)
- Zoologowie – dokumentacja fotograficzna otaczającej fauny, atlas zwierząt
- Kartografowie – dokumentacja kartograficzna
- Kolumbowie – stworzenie atlasu miejsc wartych zobaczenia, zabytków, atrakcji itd.

W ramach grup przygotowuje się piosenkę/okrzyk, stroje, wystrój namiotu, totem. Ponadto dana grupa podczas trwania obozu ma stały zakres obowiązków. Do każdej grupy przypisane jest zadanie, które będą koordynować pod względem organizacyjnym oraz w zakresie

wykonywanych opracowań. Grupy tworzą dzienniki pracy. Podział na grupy wynika z zainteresowań młodzieży, uczestnik decyduje, w jakiej grupie chce pracować.

Wieczór kabaretowy – przygotowanie skeczów w tematyce związanej z podziałem na grupy, każda z grup przygotowuje skecz dotyczący tematyki innej grupy

2. „Dzień w innym kraju” – grupy na jeden dzień przebijają się za mieszkańców innych państw:

- wystrój namiotu – związany z folklorem
- używanie języka danego kraju (na wesoło)
- rysowanie mapy kraju oraz umiejscowienie na mapie świata
- układanie hymnu
- tradycje i zwyczaje
- kuchnia

Państwa świata – konkurs wiedzy (na wesoło np. dziwne przepisy w danym kraju)

3. Tablica ogłoszeń – zbudowanie tablicy ogłoszeń (z drewna, gałęzi itp.) – na tablicy zamieszczone będą informacje: regulamin obozu, informacje o tematyce obozu i grupach, informacje o planie dnia, dyżurach związanych z pomiarami, ogłoszenia itd.

4. Kronika obozowa – uzupełniana na bieżąco, uczestnicy dołączają swoje wrażenia, pamiątki, prace plastyczne, streszczenie zadań, przykłady pomiarów itd.

5. Tworzenie zielnika – rozpoznawanie roślin, dokumentacja

Zajęcia odbywające się codziennie z podziałem na dyżury:

Stacja meteorologiczna – na stacji meteorologicznej badania zawarte są w ramowym rozkładzie dnia, pomiary dokonywane są w godzinach 8:00, 14:00, 20:00, temperatura, stopień zachmurzenia, rodzaje chmur, rodzaj opadu, wiatr – kierunek, prędkość, rodzaj, inne zjawiska.

Materiały:

Przewodniki po krajach, które będą prezentowały grupy, przybory do rysowania/malowania, bibuła, papier kolorowy, taśma klejąca, klej, arkusze papieru, papier milimetrowy, blok rysunkowy, brystol, worki na śmieci, sznurek, igła, nitki, przyrządy: kompasy, mapy w różnych skalach, lupy, mikroskopy, lornetki i lunety, latarki.

Rozdział III

Efekty podejmowanych działań

Oczekiwanym i najważniejszym rezultatem projektu będzie realizacja głównych założeń dydaktycznych, nauka praktycznych umiejętności połączona z rozwijaniem i pogłębianiem zainteresowań. Dzięki powiązaniu wielu zagadnień z zakresu nauk o Ziemi, projekt ukształtuje w uczestnikach postawy przyrodników, osób świadomych otaczającego świata, procesów w nim zachodzących oraz wzajemnych zależności między organizmami.

Trwałym, miarodajnym wynikiem działań obozu będą opracowania naukowe, schematy, modele, pomoce naukowe powstałe na podstawie przeprowadzonych badań i pomiarów.

Projekt pomoże kształtować umiejętności samodzielnego poszukiwania i wykorzystywania informacji, zdolności analizowania, wnioskowania, twórczego rozwiązywania problemów.

W harmonogramie obozu wprowadzono szereg działań ewaluacyjnych (turniej wiedzy i umiejętności, konkursy podsumowujące wycieczki tematyczne, tworzenie opracowań naukowych), które na bieżąco sygnalizują stopień przyswajania wiedzy, zainteresowania wykonywanymi zadaniami, zaangażowanie i chęć uczestniczenia w działaniach. Zaangażowanie młodzieży w realizację danego działania, aktywne uczestnictwo, jak i wyniki podsumowania działania są sygnałem dla organizatorów, na ile dane zagadnienie jest dla uczestników interesujące i warte poznania.

Po zakończeniu obozu planowane jest przeprowadzenie ankiety ewaluacyjnej (Załącznik nr 5), gdzie uczestnicy poddają ocenie działania projektu, wyrażają zainteresowanie lub brak zainteresowania danym zagadnieniem, oceniają działania pod względem przydatności w życiu codziennym oraz wytyczeniu ścieżki edukacji i kariery zawodowej.

Rezultaty twarde:

- wykonane pomiary, mapy, profile, badania poprawne pod względem naukowym i użyteczne w danej dziedzinie jako część dokumentacji,
- wzbogacenie 40 uczniów w konkretną wiedzę z zakresu geografii, biologii, ochrony środowiska,
- przygotowane materiały szkoleniowe,
- sporządzona książka pracy obozu oraz dzienniki prac w grupach,
- stworzona dokumentacja fotograficzna danych zjawisk przyrodniczych, zjawisk meteorologicznych, form ukształtowania terenu, profili glebowych, zwierząt, roślin, obiektów turystycznych itd.,

- sprzątnięcie okolicy,
- zapoznanie ze sprzętem wykorzystywanym w badaniach środowiska przyrodniczego.

Rezultaty miękkie:

- podniesienie świadomości ekologicznej,
- pojmowanie środowiska przyrodniczego jako całości,
- pogłębianie zainteresowań,
- powiązanie wiedzy teoretycznej z wiedzą praktyczną,
- poznanie osób z podobnymi zainteresowaniami, wspólne rozwijanie pasji,
- zmiana nastawienia do treści teoretycznych nauczanych w szkole, nastawienie na praktyczne wykorzystanie,
- zwiększenie zdolności komunikacyjnych, umiejętności pracy w grupie,
- ukierunkowanie edukacyjne, zawodowe,
- zapoznanie z instytucjami, ośrodkami badań, pomiarów, pracownikami placówek naukowych, parków narodowych, krajobrazowych, rezerwatów,
- swobodne posługiwanie się językiem naukowym,
- planowanie i wykonywanie badań i pomiarów terenowych,
- umiejętność prezentacji informacji,
- dokonywanie analiz porównawczych, wnioskowania i wysuwania hipotez,
- rozwiązywanie problemów w sposób twórczy.

Zakończenie

Przedsięwzięcia podobne do zaproponowanego projektu pomogą wprowadzić więcej wiedzy praktycznej do systemu nauczania. Takie przełożenie wiedzy teoretycznej na praktykę nie tylko zachęca uczniów do nauki, pokazując im sens uczenia się, ale również pozwala nabyć wiele praktycznych umiejętności, pomaga w ukierunkowaniu ścieżki dalszej edukacji i kariery, ułatwia podejmowanie pracy zaraz po skończeniu studiów, gdzie można zaprezentować i wykorzystać umiejętności z każdego etapu edukacji.

Uważam, że nakreślony problem dotyczący polskiego systemu nauczania ze znacznym rozbieżnościami między wiedzą teoretyczną a praktycznym wykorzystaniem, powinien być w przyszłości szerzej dyskutowany. Niedopracowany system edukacji nastawiony bardziej na teorię niż praktykę zniechęca młodzież do rozwijania zainteresowań i łączenia zagadnień teoretycznych z praktycznymi umiejętnościami.

Sądzę, że podczas tego typu przedsięwzięć (oczywiście tematyka takich działań może być dowolna) uczniowie nie tylko wypoczywają, ale również robią coś interesującego, nowego, poznają świat na zasadzie konkretnych bodźców, nie tylko wiedzy teoretycznej czerpanej z książek. Ważnym zagadnieniem jest tu również fakt, że młodzież spędza czas w kręgu swoich zainteresowań, z rówieśnikami o podobnych pasjach.

W dobie komputeryzacji, gdzie większość młodzieży spędza czas w domu, wyjazdy wakacyjne i czas wolny powinny być czasem wykorzystanym na kontakt z otaczającym światem, nie tylko w kontekście wypoczynku na plaży, czy spacerów po lesie, ale też nauki poprzez zabawę, co w nadchodzącym roku pozwoli uczniom spojrzeć inaczej na nauczane treści i podejmować działania wykraczające poza program nauczania.

Literatura:

1. Janusz Wojtycza, 2000, Organizacja turystyki młodzieży szkolnej, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków;
2. Domerecka B., 2008, Jak organizować szkolną turystykę?, - Muncipium, Warszawa;
3. Zagajewski T. (red.), 1995, Poradnik dla organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży, ATH, Łódź
4. Łozińska W., Szczugiel B., 2001, Zielona szkoła. Poradnik dla nauczycieli organizujących zajęcia w terenie, Agencja „Sukurs”, Warszawa;
5. Janowski I, 2003, Krajoznawstwo i turystyka szkolna, Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, Kielce;
6. Szyrzyński W., 1958, Wycieczki harcerskie, Centralna Składnica Harcerska, Warszawa;
7. Piotrowska H., Kadulski S., 1985, Pojezierze Kaszubskie, Wiedza Powszechna, Warszawa;
8. Internet:
www.men.gov.pl
www.cdniku.pl
www.edukacja.edux.pl
www.drop.org.pl
www.interklasa.pl
www.ibe.edu.pl
www.wychowawcakolonijny.lolowo.com
www.sod.ids.czest.pl

Załączniki

Załącznik nr 1 Zgłoszenie wypoczynku

Załącznik nr 2 Karta kwalifikacyjna uczestnika obozu

Załącznik nr 3 Zakres obowiązków wychowawcy oraz kierownika wypoczynku

Załącznik nr 4 Regulamin pracy obozu

Załącznik nr 5 Ankieta ewaluacyjna